

Mere om unges alkoholvaner i Danmark 2014

- en kortlægning

Mere om unges alkoholvaner i Danmark 2014

– en kortlægning

Denne rapport er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-kampagnes evalueringsenhed ved:

Anne Sofie Christensen

- Analyse- og evalueringskonsulent, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)
- Ansvarlig kontaktperson for denne kortlægning – kan kontaktes på asc@cancer.dk og tlf.: 35 25 77 28

Christina Schiøth

- Studentermedhjælper, stud.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Christine Lind Behrens

- Analyse- og evalueringskonsulent, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Uddrag, herunder figurer og kortere citater, er tilladt med kildeangivelse:

Christensen AS, Schiøth C & Behrens CL

Mere om unges alkoholvaner i Danmark 2014

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba) 2015

Kræftens Bekæmpelse
Forebyggelse & Oplysning
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Tlf.: 35 25 75 00

Rapporten findes udelukkende i elektronisk form og er tilgængelig via

www.fuldafliv.dk

Forside: Colourbox

ISBN: 978-87-7064-274-3

Copyright©

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba)

September 2015

Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

De fleste danskere ved, at alkohol er sundhedsskadeligt og forbundet med øget risiko for ulykker, men for mange er det en overraskelse, at alkohol er kræftfremkaldende. Faktisk har alkohol siden 1988 været på WHO's liste over stoffer, der med sikkerhed er kræftfremkaldende, og mindst 5 % af alle kræfttilfælde i Danmark skyldes alkohol.

Danske unges alkoholforbrug har været faldende i de seneste år, men forbruget er stadig højt sammenlignet med resten af Europa, og derfor har Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden i 2014 igangsat kampagnen 'Fuld af liv'. Det er en bredspektret oplysningskampagne, som har til formål at nedsætte alkoholforbruget blandt unge og dermed lægge grunden for en sundere alkoholkultur i Danmark.

I efteråret 2014 offentliggjorde 'Fuld af liv'-kampagnen rapporten "Unge alkoholvaner i Danmark 2014", der belyste 15-25-åriges viden, holdninger og adfærd i forhold til alkohol. Denne rapport belyser nye aspekter af unges forhold til alkohol og skal derfor ses som et supplement til rapporten fra 2014.

I rapporten får vi blandt andet et indblik i, hvilken rolle alkohol spiller for unge i deres sociale liv. Med denne viden kan både 'Fuld af liv'-kampagnen og resten af Danmark blive klogere på, hvad der skal til for at skabe en sundere alkoholkultur i Danmark, hvor unge ikke presses til at drikke alkohol, hvis de ikke har lyst, og hvor unge kan drikke mindre og opleve mere. Være fulde af liv i stedet for bare fulde.

Peter Dalum, projektchef i Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholkampagne 'Fuld af liv', september 2015

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	4
Konklusioner og anbefalinger.....	5
1. Indledning.....	6
2. Binge drinking blandt unge 15-25-årige	9
3. Unges kendskab til alkoholforbrug blandt danske unge	11
4. Oplevet pres til at drikke	13
5. Popularitet, fester og alkohol.....	17
6. Unges kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft	21
7. Metode	22
Litteratur	25

Sammenfatning

Binge drinking blandt 15-25-årige

To ud af tre 15-25-årige har drukket fem eller flere genstande ved samme lejlighed (binge drinking) mindst én gang i løbet af den seneste måned.

Unge kendskab til alkoholforbrug blandt danske unge

De fleste 15-25-årige tror, at danske unge drikker mere, end de reelt gør. Ifølge en rapport fra 'Fuld af liv'-kampagnen er det ca. 20 % af de 15-20-årige, der drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser på maksimum 7 genstande pr. uge for kvinder og maksimum 14 genstande pr. uge for mænd (1). Men spørger man de 15-25-årige, mener 56 %, at det er 50 % eller flere af de 15-20-årige, der drikker over lavrisikogrænserne.

Oplevet pres til at drikke

42 % af de 15-25-årige har oplevet at blive presset til at drikke alkohol, og 34 % har prøvet det flere gange. Kun 55 % af dem, der er blevet presset flere gange, kan altid sige fra, når de presses til at drikke alkohol. 30 % af de 15-25-årige har selv prøvet at presse andre til at drikke alkohol.

Popularitet, fester og alkohol

Flertallet af de 15-25-årige er enige eller meget enige i udsagnet, at alkohol gør det lettere at være en del af fællesskabet (76 %), og at alkohol gør fester sjovere (75 %). Samtidig er flertallet uenige/meget uenige i, at det giver status blandt vennerne at drikke alkohol (72 %), og at det er de mest populære i deres omgangskreds, der drikker mest (70 %). Der er lige mange, der er uenige (45 %) og enige (46 %) i, at dem, der ikke drikker, ofte er lidt udenfor.

Unge kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

44 % af de 15-25-årige mener, at alkohol kan øge risikoen for kræft.

Konklusioner og anbefalinger

Konklusion

De fleste 15-25-årige tror, at danske unge drikker mere, end de reelt gør. Ifølge tal fra 'Fuld af liv'-kampagnen drikker ca. 20 % af de 15-20-årige over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser på maksimum 7 genstande pr. uge for kvinder og maksimum 14 genstande pr. uge for mænd. Men spørger man de 15-25-årige, mener 56 %, at det er 50 % eller flere af de 15-20-årige, der drikker over lavrisikogrænserne.

Anbefaling

Det er vigtigt at få italesat, at det ikke er normen blandt unge at drikke for meget alkohol. På den måde kan det forhåbentligt undgås, at unge føler sig presset til at drikke meget alkohol, fordi de tror, at alle andre unge gør det.

Konklusion

Drikkepres er ret udbredt blandt danske unge. 42 % har oplevet at blive presset til at drikke alkohol, mens 30 % selv har prøvet at presse andre. 44 % af dem, der har oplevet at blive presset, angiver, at de ikke altid kan sige fra over for presset.

Anbefaling

Det er vigtigt at arbejde for en alkoholkultur, hvor det er nemt – og naturligt – at sige nej tak til alkohol. Ingen bør drikke alkohol, fordi de føler sig presset til det.

Konklusion

Mange unge oplever, at alkohol er med til at gøre fester sjovere og gøre det lettere at være en del af fællesskabet til fester. Til gengæld er det de færreste, der mener, at det er de mest populære, der drikker mest, og at det giver status at drikke alkohol til fester.

Anbefaling

Der bør fokuseres på at skabe fællesskab omkring andet end alkohol, når unge går til fest, og at vise, at man kan have det sjovt til fester, selvom man drikker mindre eller "kun" drikker alkoholfri drikkevarer. Samtidig skal vi fortsat sætte fokus på fordelene ved at drikke mindre.

Konklusion

44 % af de 15-25-årige ved, at alkohol er kræftfremkaldende.

Anbefaling

Selvom de fleste unge ikke bekymrer sig om kræft og andre sygdomme, der kan komme ude i fremtiden, bør de stadig på den ene eller anden måde informeres om, at alkohol er kræftfremkaldende, så de kan træffe valg om deres alkoholforbrug på et oplyst grundlag.

1. Indledning

I denne rapport kortlægges unges viden, holdninger og adfærd i forhold til alkohol i Danmark i 2014. Rapporten belyser aspekter ved unges alkoholvaner, der ikke er belyst i rapporten "Unges alkoholvaner i Danmark 2014 – en kortlægning", og er således et supplement til denne. Rapporten "Unges alkoholvaner i Danmark 2014 – en kortlægning" kan læses på www.fuldafliv.dk under Rapporter og forskning.

Formålet med rapporten her er at give offentligheden – herunder politikere, journalister og meningsdannere – et indblik i unges viden, holdninger og adfærd i forhold til alkohol. Rapportens resultater vil desuden blive anvendt af 'Fuld af Liv'-kampagnen til at planlægge den fremtidige kampagneindsats.

Rapporten er udarbejdet af 'Fuld af liv'-kampagnens evalueringsenhed.

Baggrund

Alkohol er sundhedsskadeligt og forbundet med både ulykker og over 60 forskellige sygdomme samt ca. 4.000 årlige dødsfald i Danmark (2, 3). Alkohol er én af de førende risikofaktorer for sygelighed, funktionsnedsættelse og dødelighed (4).

Alkohol og kræft

Alkohol har siden 1988 været på WHO's liste over stoffer, der med sikkerhed er kræftfremkaldende for mennesker (5). Alkohol øger risikoen for kræft i mundhulen, svælget, struben, spiserøret, leveren, brystet, tyk- og endetarmen, og risikoen for kræft stiger med mængden af alkohol, der indtages. I Danmark er mindst 8 % af kræfttilfælde blandt mænd og mindst 3 % af kræfttilfælde blandt kvinder forårsaget af alkohol (6). Det svarer til, at mindst 1.800 danskere hvert år rammes af kræft som følge af deres alkoholforbrug. Ca. 1.300 af disse er mænd og ca. 500 er kvinder.

Alkoholvaner grundlægges i ungdommen

Unge er særligt sårbare over for alkohol. Ud over ofte at være fysisk mindre udviklede end voksne, mangler unge erfaringer med at drikke og viden om virkningen af alkohol, og desuden kan unge have svært ved at vurdere eller regulere, hvor meget de bør drikke (2). Unge, der i teenageårene har et stort forbrug af alkohol, har en større risiko for senere i livet at drikke mere end andre voksne (7, 8), og en tidlig alkoholdebut øger risikoen for alkoholafhængighed og dermed alkoholrelaterede sygdomme senere i livet (9-11). For hvert år alkoholdebuten udskydes efter det fyldte 14. år, reduceres risikoen for afhængighed med 14 % (10).

Unge alkoholvaner i Danmark

Ifølge rapporten om unges alkoholvaner 2014 har næsten alle 15-25-årige (93 %) prøvet at drikke en genstand, mens 82 % har prøvet at være fulde. 68 % af de 15-25-årige har drukket mindst to gange inden for den seneste måned, og 60 % har drukket mere end fem genstande ved samme lejlighed mindst én gang inden for den seneste måned (1).

En undersøgelse fra 2011, baseret på data fra 36 europæiske lande, viser desuden, at 37 % af danske 15-16-årige har drukket sig fulde mindst én gang i løbet af den seneste måned. Det er mere end i noget andet europæisk land, hvor det gennemsnitligt er 17 % af de unge, der har drukket sig fulde indenfor den seneste måned (12).

Alkohol kampagnen 'Fuld af liv'

Kræftens Bekæmpelse og TrykFondens alkohol kampagne 'Fuld af liv' blev igangsat i 2014 og har tre overordnede målsætninger:

1. **Unge skal starte med at drikke alkohol senere:** Andelen af de 15-årige, der har prøvet at drikke alkohol, skal nedsættes med 20 % senest i 2020.
2. **Unge skal drikke mindre:** Det ugentlige alkoholforbrug for de 16-25 årige skal nedsættes med 20 % senest i 2020.
3. **Færre unge skal drikke sig fulde:** Andelen af de 16-25 årige, der hver måned drikker fem genstande eller mere ved samme lejlighed (*binge drinking*), skal nedsættes med 20 % i 2020.

Et supplement til en tidligere rapport

I september 2014 offentliggjorde 'Fuld af liv'-kampagnen rapporten "Unge alkoholvaner i 2014 – en kortlægning". Den bygger på data fra 2.000 15-25-årige – indsamlet i februar 2014. I oktober 2014 indsamlede kampagnen igen data om 15-25-årige (n=1.038), som ligesom de unge i februar-undersøgelsen blev spurgt til deres viden, holdninger og adfærd ift. alkohol¹. I denne rapport afreporteres udelukkede resultater fra oktober-undersøgelsen, der *ikke* allerede er belyst i den tidligere rapport, der bygger på data fra februar-undersøgelsen. Derfor skal denne rapport ses som et supplement til rapporten om unges alkoholvaner i Danmark 2014.

Datagrundlag

Undersøgelsen bygger på data fra 1.038 unge i alderen 15-25 år. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion ved hjælp af et webbaseret spørgeskema i perioden 29. september til 14. november 2014 og er nationalt repræsentativt på køn, alder og region.

Der, hvor der er signifikante forskelle i forhold til køn, alder (opdelt i 15-20-årige og 21-25-årige) og region, præsenteres det i rapporten. Forskelle vurderes ud fra χ^2 -tests med et signifikansniveau på 5 %.

¹ Det primære formål med dataindsamlingen i oktober 2014 var at lave en intern evaluering af 'Fuld af liv'-kampagnens første mediekampagne målrettet de 15-25-årige (*Drik mindre – oplev mere*).

For mere information om rapportens datagrundlag og metode, se kapitel 7: Metode.

Definitioner

Binge drinking

Binge drinking defineres som det at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed.

Genstande

En genstand svarer til en af følgende drikke: 1 almindelig øl, 1 glas vin, 1 alkoholcider, 1 alkoholsodavand, 1 drink/cocktail, 1 stort shot (f.eks. vodka) eller 2 store shots gajol/fisk. Desuden svarer 1 flaske vin til 6 genstande og 1 flaske spiritus til 20 genstande.

Respondenterne er i besvarelsen af spørgeskemaet blevet præsenteret for de ovenstående definitioner.

Rapportens opbygning

Hvert kapitel indledes med en kort opsummering af, hvad tidligere danske undersøgelser har vist i forhold til unges alkoholvaner. Dette kan hjælpe til at give læseren et overblik over, dels hvorvidt resultater fra den foreliggende rapport stemmer overens med tidligere fund og dels hvilke forhold ved unges alkoholvaner, man endnu ikke ved så meget om. Kun hvis resultaterne i denne rapport adskiller sig væsentligt fra tidligere undersøgelser resultater, vil der blive kommenteret på det. Hernæst følger et kortfattet tekststykke, som med ord beskriver, hvad figurerne i kapitlet viser, og til sidst er figurerne, der belyser unges alkoholvaner, opstillet.

2. Binge drinking blandt unge 15-25-årige

Tidligere danske undersøgelser viser:

En undersøgelse fra 2013 viser, at der blandt de 16-24-årige er 61 % af mændene og 53 % af kvinderne, der jævnligt (hver måned) binge-drikker (13). Disse tal er en anelse lavere end tallene i denne rapport, hvilket kan skyldes, at respondenterne i denne rapport har skullet angive, hvorvidt de har binge-drukket i løbet af den *seneste måned*, og ikke om de *generelt* binge-drikker i løbet af en typisk måned.

I rapporten "Unge alkoholvaner 2014" blev de 15-25-årige spurgt til, hvor mange gange de havde drukket mere end fem genstande ved samme lejlighed inden for den seneste måned. Binge drinking, der er et begreb, der ofte bruges i forbindelse med unges alkoholforbrug, defineres som det at indtage fem genstande eller mere ved samme lejlighed. Derfor har vi i denne rapport spurgt, hvor mange gange de unge har drukket fem genstande eller mere ved samme lejlighed inden for den seneste måned – altså hvor ofte de har binge-drukket inden for den seneste måned.

Hvor mange unge har binge-drukket inden for den seneste måned?

Figur 2.1.

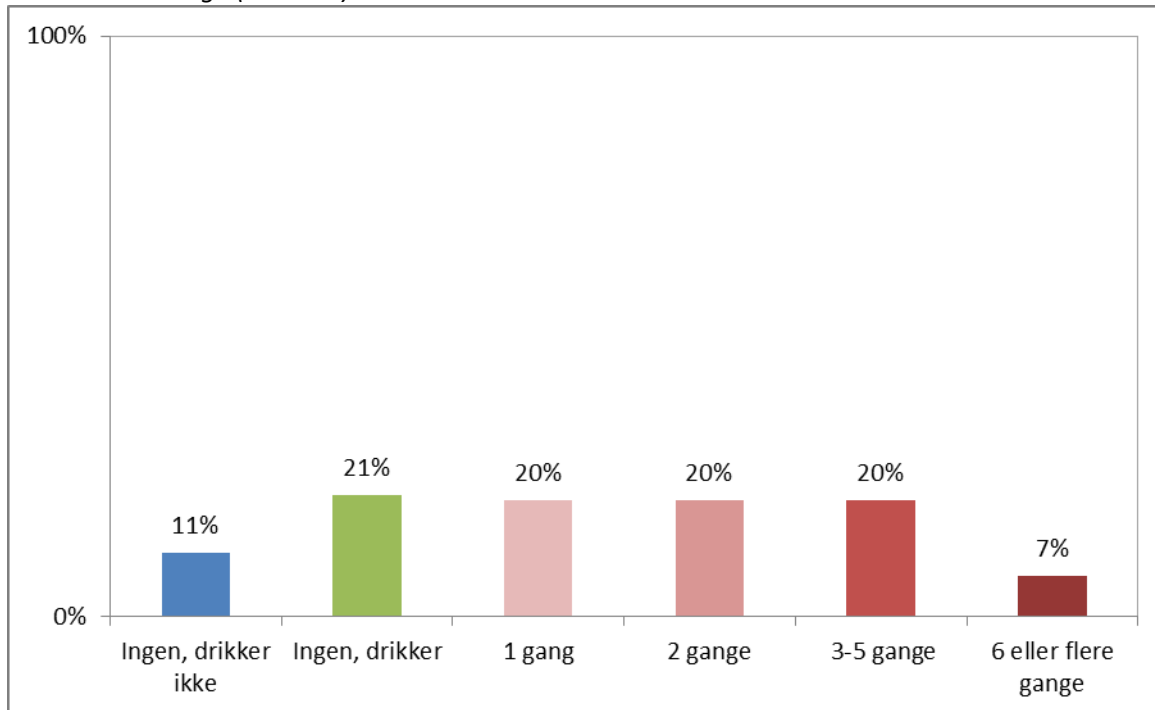
- 67 % af de 15-25-årige har drukket fem eller flere genstande ved samme lejlighed i løbet af den seneste måned, og lidt over en fjerdedel (27 %) angiver, at de har gjort det tre eller flere gange den seneste måned.

Figur 2.2.

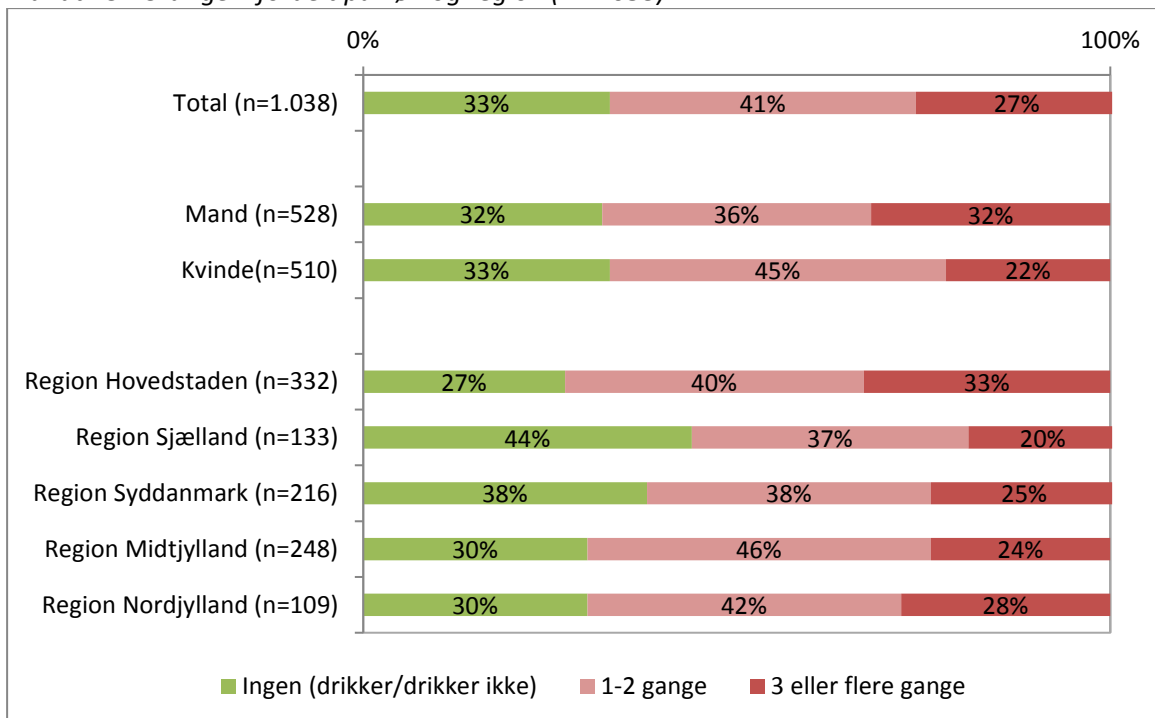
- En lige stor andel mænd og kvinder har binge-drukket inden for den seneste måned (henholdsvis 68 % og 67 %), men en større andel mænd end kvinder har binge-drukket 3 eller flere gange inden for den seneste måned (32 % mod 22 %).
- Andelen af unge, der har binge-drukket mindst én gang ved samme lejlighed i løbet af den seneste måned, er størst i Region Hovedstaden (73 %) og mindst i Region Sjælland (57 %).

Hvor mange unge har binge-drukket inden for den seneste måned?

Figur 2.1. Tænk tilbage på den seneste måned. Hvor mange gange har du drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed?
Blandt 15-25-årige (n=1.038).

Figur 2.2. Tænk tilbage på den seneste måned. Hvor mange gange har du drukket fem eller flere genstande ved samme lejlighed?
Blandt 15-25-årige – fordelt på køn og region (n=1.038).

*Ingen signifikant forskel på alder.

3. Unges kendskab til alkoholforbrug blandt danske unge

Tidligere danske undersøgelser viser:

Rapporten "Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014" fra 'Fuld af liv'-kampagnen viser, at 10 % af 15-64-årige korrekt angiver, at ca. 20 % af 15-20-årige drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser. 23 % angiver et næsten korrekt svar, ved enten at svare 10 % eller 30 %, mens 63 % overvurderer, hvor mange, der drikker over lavrisikogrænserne ved at svare ca. 40 % eller endnu højere (14). De resterende har ikke noget bud på, hvor stor en andel, der drikker over lavrisikogrænserne.

Desuden fremgår det i rapporten "Unges alkoholvaner i Danmark 2014" fra 'Fuld af liv'-kampagnen, at 65 % af de 15-25-årige tror, at de drikker *mindre* alkohol end andre unge på deres egen alder (1).

Respondenterne i indeværende undersøgelse blev spurgt om, hvor mange 15-20-årige, de mente, der drak over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser. Deres svar kan sammenholdes med det tal, som er rapporteret i 'Fuld af liv'-kampagnens tidligere rapport om unges alkoholvaner 2014 (1). Her fandt vi, at 20 % af de 15-20-årige drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser (maksimum 7 genstande om ugen for kvinder og maksimum 14 genstande om ugen for mænd).

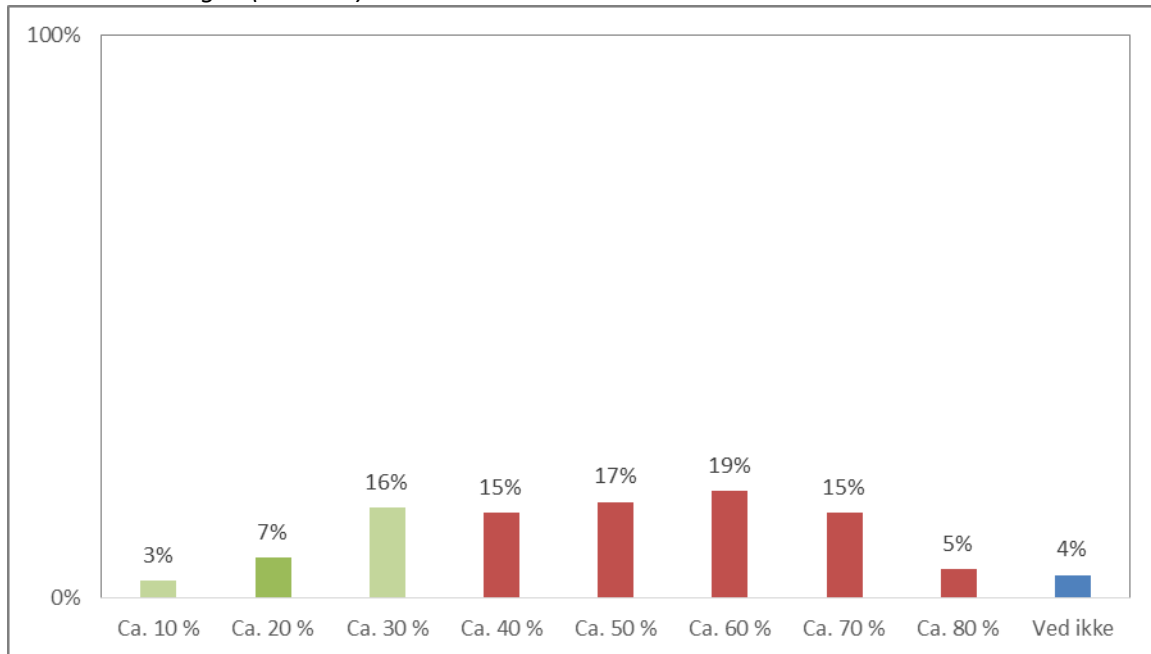
Hvor meget tror danske unge, at danske unge drikker?

Figur 3.1.

- 7 % af de 15-25-årige angiver korrekt, at ca. 20 % af unge mænd og kvinder drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser.
- 19 % angiver et svar, der næsten er korrekt – de svarer enten 10 % eller 30 %.
- 75 % angiver et forkert svar – de svarer fra 40 % til 80 %, samt "Ved ikke".

Hvor meget tror danske unge, at danske unge drikker?

Figur 3.1. Hvor mange procent af 15-20-årige i Danmark, tror du, drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisiko-genstandsgrænser?
Blandt 15-25-årige* (n=1.038).

*Ingen signifikant forskel i forhold til køn, alder og region.

4. Oplevet pres til at drikke

Tidligere danske undersøgelser viser:

Ifølge en undersøgelse fra 2006 har knap en femtedel (18 %) af elever i 9. klasse (14-17 år) ofte eller af og til prøvet at drikke mere alkohol, end de har haft lyst til, og 56 % har følt sig presset til at drikke alkohol (15). Rapporten "Unges alkoholvaner i Danmark 2014" fra 'Fuld af liv'-kampagnen viser, at 45 % af de 15-25-årige, der drikker alkohol, har oplevet drikkepres, sammenlignet med 37 % af de unge, der *ikke* drikker alkohol.

Oplevet pres til at drikke

Figur 4.1.

- Ca. fire ud af ti (42 %) af de 15-25-årige har oplevet at blive presset til at drikke alkohol. 8 % har oplevet det en enkelt gang, mens 34 % har oplevet det flere gange.

Kan unge sige fra, hvis de presses til at drikke alkohol?

Figur 4.2.

- Lidt over halvdelen (54 %) af unge, der mere end én gang har oplevet at blive presset til at drikke alkohol, angiver, at de *altid* kan sige fra, når de presses til at drikke.
- 36 % kan *nogle gange eller ofte* sige fra, 7 % kan *sjældent* sige fra og kun 1 % kan *aldrig* sige fra, når de presses til at drikke alkohol.

Figur 4.3.

- Flere kvinder (96 %) end mænd (89 %) kan ofte eller altid sige fra, når de presses til at drikke alkohol.
- Flere 21-25-årige (95 %) end 15-20-årige (90 %) kan ofte eller altid sige fra, når de presses til at drikke alkohol.
- Flest i Region Nordjylland (98 %) og færrest i Region Sjælland (83 %) kan ofte eller altid sige fra, når de presses til at drikke alkohol.

Har unge selv prøvet at presse andre til at drikke alkohol?

Figur 4.4.

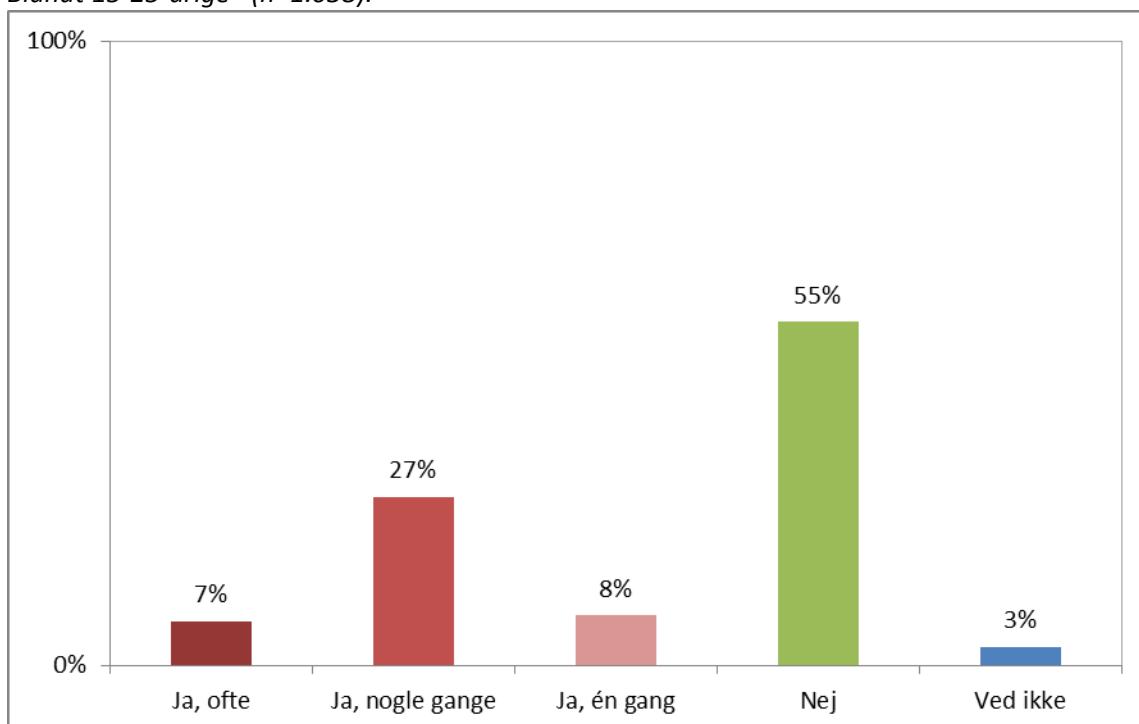
- 30 % af unge mellem 15 og 25 år har prøvet at presse andre til at drikke alkohol.

Figur 4.5.

- Flere mænd end kvinder og flere 21-25-årige end 15-20-årige har prøvet at presse andre til at drikke alkohol.

Oplevet pres til at drikke

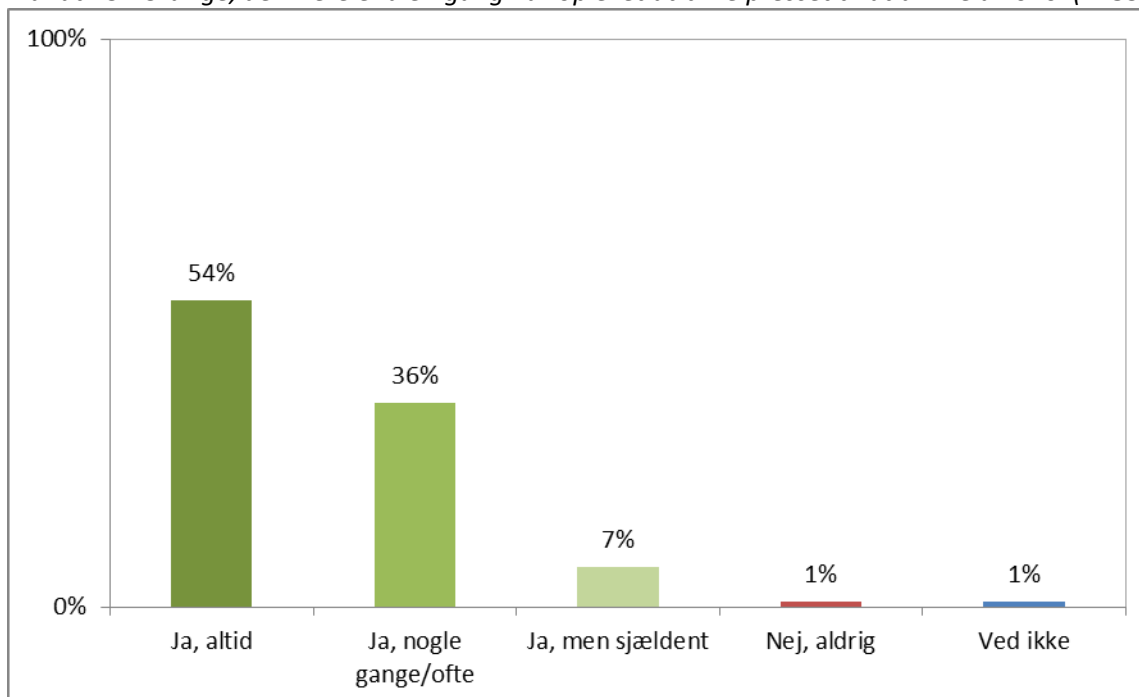
Figur 4.1. Har du oplevet, at dine venner/veninder har forsøgt at presse dig til at drikke alkohol? Blandt 15-25-årige* (n=1.038).

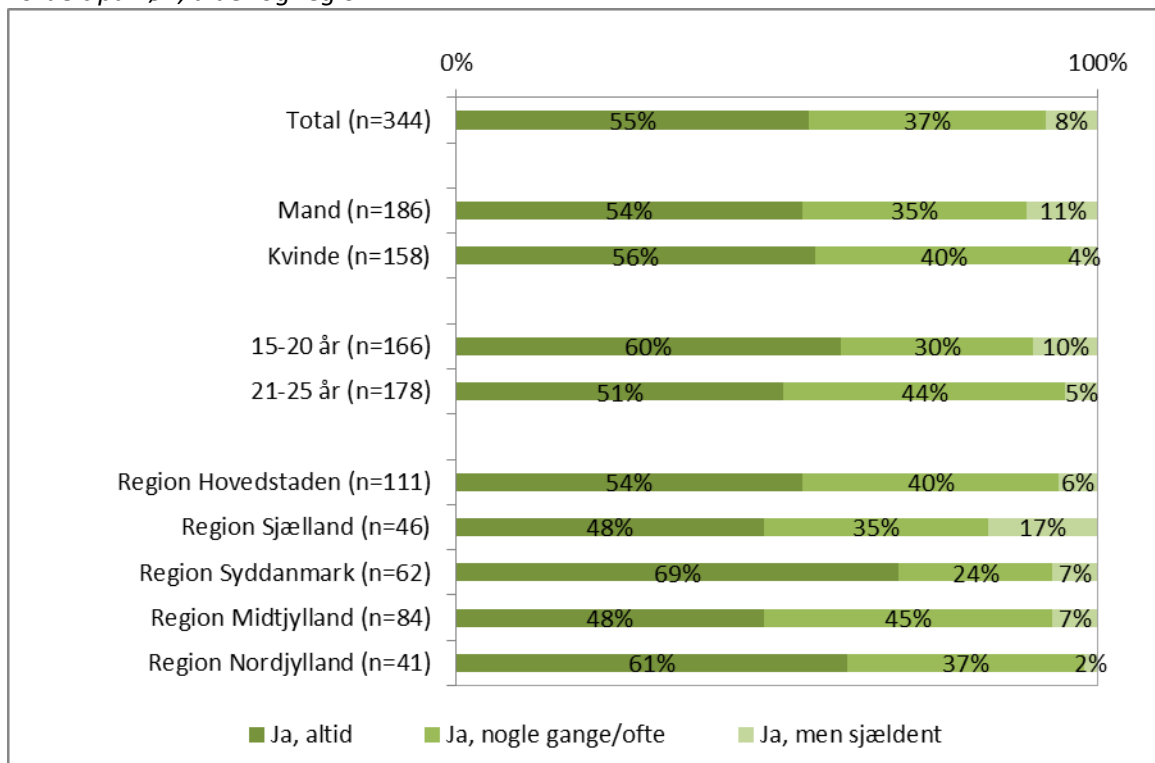
*Ingen signifikant forskel i forhold til køn, alder og region.

Kan unge sige fra, hvis de presses til at drikke alkohol?

Figur 4.2. Kan du sige fra, når dine venner/veninder forsøger at presse dig til at drikke alkohol? Blandt 15-25-årige, der mere end én gang har oplevet at blive presset til at drikke alkohol (n=352).

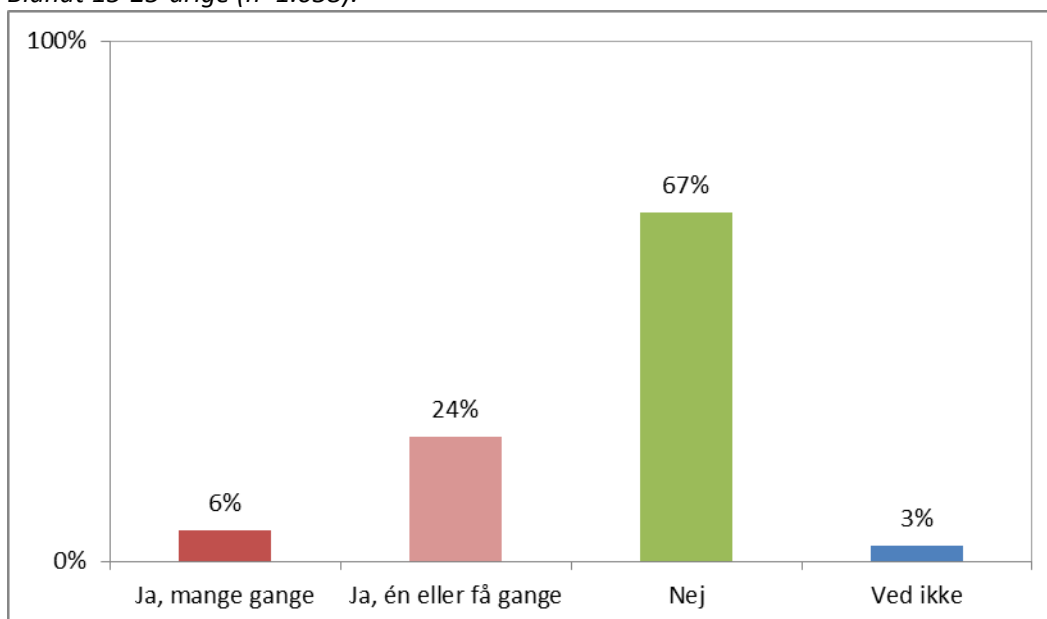

Figur 4.3. Kan du sige fra, når dine venner/veninder forsøger at presse dig til at drikke alkohol?
 Blandt 15-25-årige, der mere end én gang har oplevet at blive presset til at drikke alkohol (n=344²).
 Fordelt på køn, alder og region.

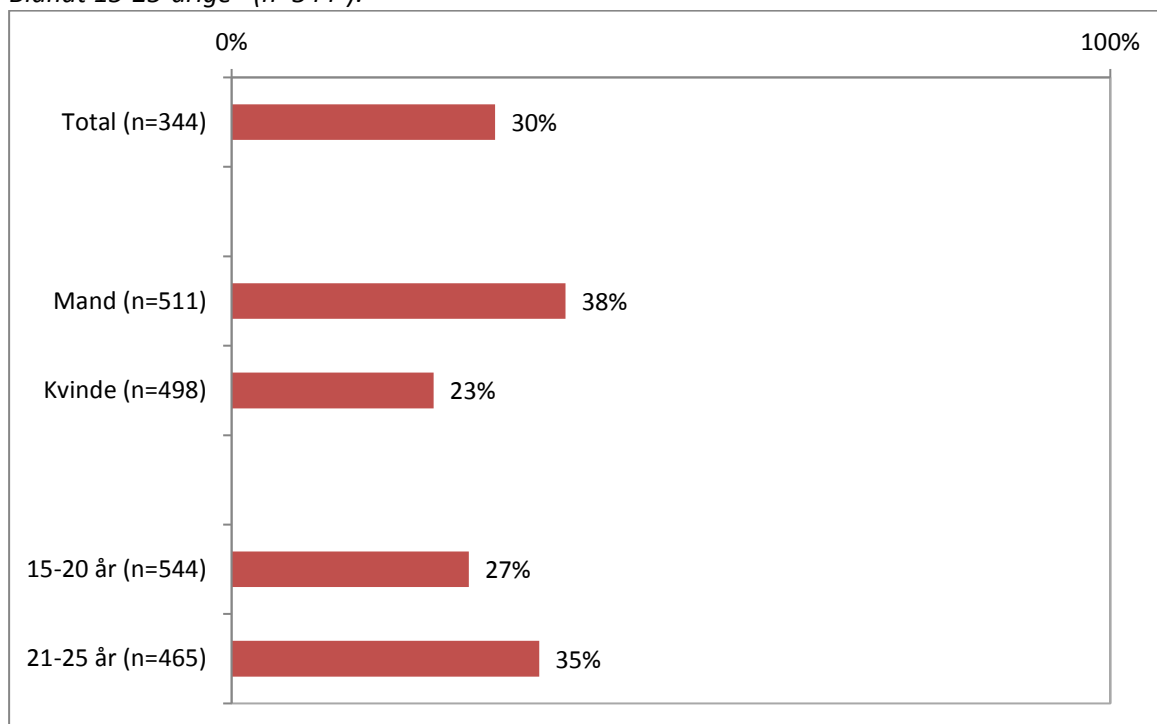
Har unge selv prøvet at presse andre til at drikke alkohol?

Figur 4.4. Har du nogensinde selv forsøgt at presse andre til at drikke alkohol?
 Blandt 15-25-årige (n=1.038).

² Respondenter, der har svaret "Nej, aldrig" (n=4) eller "Ved ikke" (n=4), er ekskluderet fra analysen, grundet det lave antal personer i disse grupper.

Figur 4.5. Andelen af unge, der selv har forsøgt at presse andre til at drikke alkohol. Blandt 15-25-årige* (n=344³).

*Ingen signifikant forskel i forhold til region.

³ Respondenter, der har svaret "Ved ikke" (n=29), er ekskluderet fra analysen.

5. Popularitet, fester og alkohol

Tidligere danske undersøgelser viser:

I rapporten "Unge alkoholvaner i Danmark 2014" fra 'Fuld af liv'-kampagnen blev de unge spurgt, om de var enige eller uenige i forskellige udsagn om alkohol ift. popularitet og fester. Her angav 28 % af 15-25-årige bl.a., at de var enige i, at de kun føler sig som en del af fællesskabet til en fest, hvis de drikker alkohol, og 31 % var enige i, at de har brug for alkohol for at have en sjov fest (1). Disse resultater kan forekomme afvigende fra tallene i indeværende rapport, men forskellen kan formentlig forklares ved, at spørgsmålene er formuleret forskelligt. Det kan f.eks. tænkes, at det er lettere at tilslutte sig udsagnet om, at "alkohol gør det *lettere* at være en del af fællesskabet til en fest" (det udsagn respondenterne i denne rapport har skulle tage stilling til), end udsagnet "jeg føler *kun*, at jeg er del af fællesskabet til en fest, hvis jeg drikker alkohol".

Popularitet, fester og alkohol

Figur 5.1.

- Tre ud af fire af 15-25-årige er *enige/meget enige* i, at alkohol gør det lettere at være en del af fællesskabet til en fest (76 %), og at alkohol gør fester sjovere (75 %).
- Syv ud af ti af de 15-25-årige er *uenige/meget uenige* i, at det giver status blandt vennerne at drikke alkohol (72 %), og at det er de mest populære i deres omgangskreds, der drikker mest (70 %).
- Der er lige mange, der er henholdsvis enige og uenige (45 % og 46 %) i, at dem, der ikke drikker, ofte er lidt udenfor.

Figur 5.2.

- Flere 15-20-årige (9 %) end 21-25-årige (4 %) svarer "ved ikke" til udsagnet, at alkohol gør det lettere at være en del af fællesskabet til en fest. Der er til gengæld ikke nogen aldersforskel, når man ser på, hvor stor en andel, der er henholdsvis enig og uenig i udsagnet.

Figur 5.3.

- Det er især mænd, 15-20-årige og unge fra Region Sjælland, der er enige/meget enige i, at det giver status blandt vennerne at drikke alkohol.

Figur 5.4.

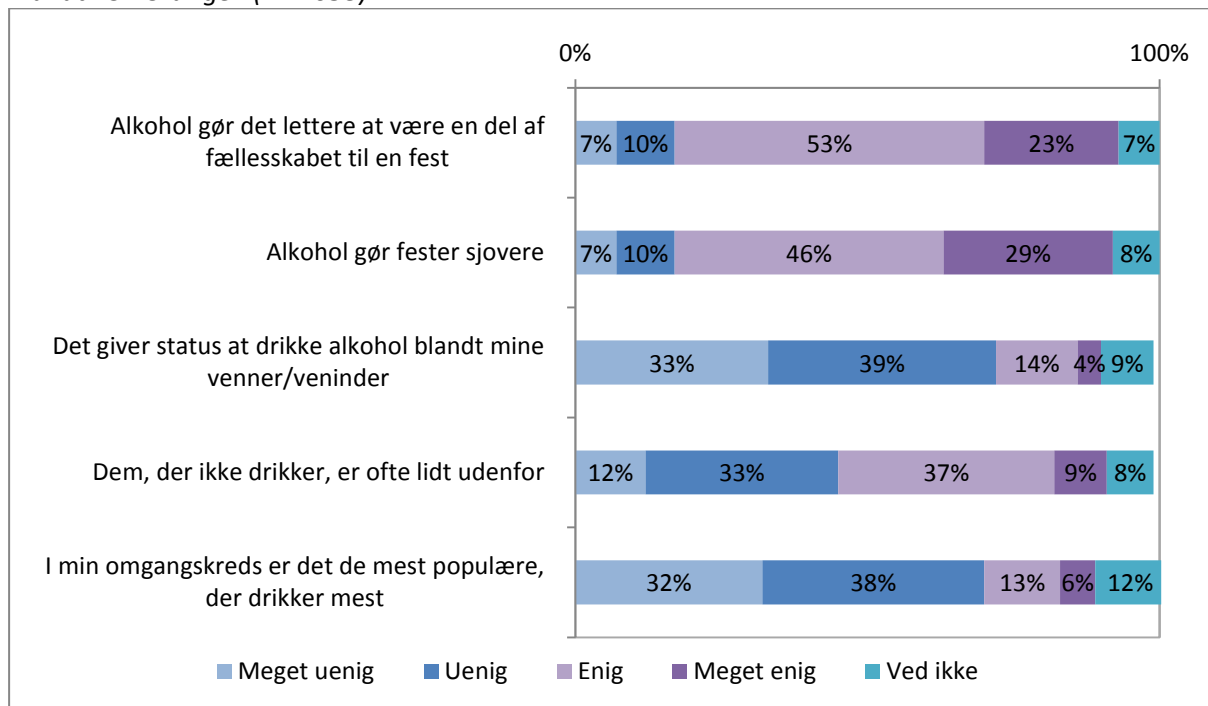
- Flere 15-20-årige (48 %) end 21-25-årige (44 %) er enige/meget enige i, at dem, der ikke drikker, ofte er lidt udenfor.

Figur 5.5.

- Det er især mænd, 15-20-årige og unge i Region Sjælland, der er enige/meget enige i, at det i deres omgangskreds er de mest populære, der drikker mest.

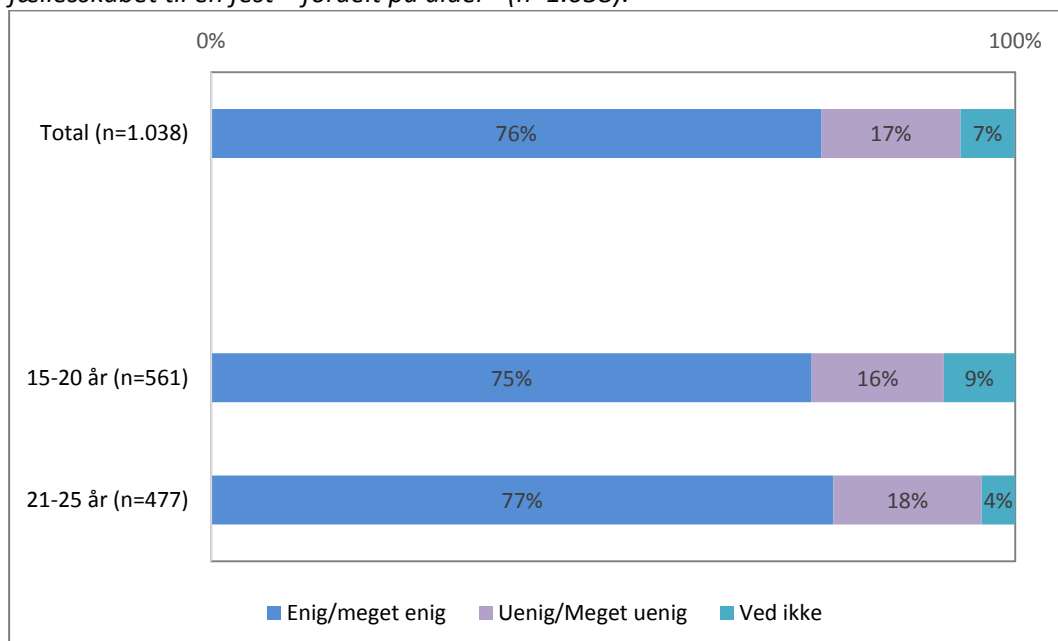
Popularitet, fester og alkohol

Figur 5.1. Hvor uenig eller enig er du i følgende udsagn:
Blandt 15-25-årige* (n=1.038).

* Ingen underanalyser for respondenter, der har svaret, at "alkohol gør fester sjovere", da der ikke er signifikant forskel på køn, alder og region.

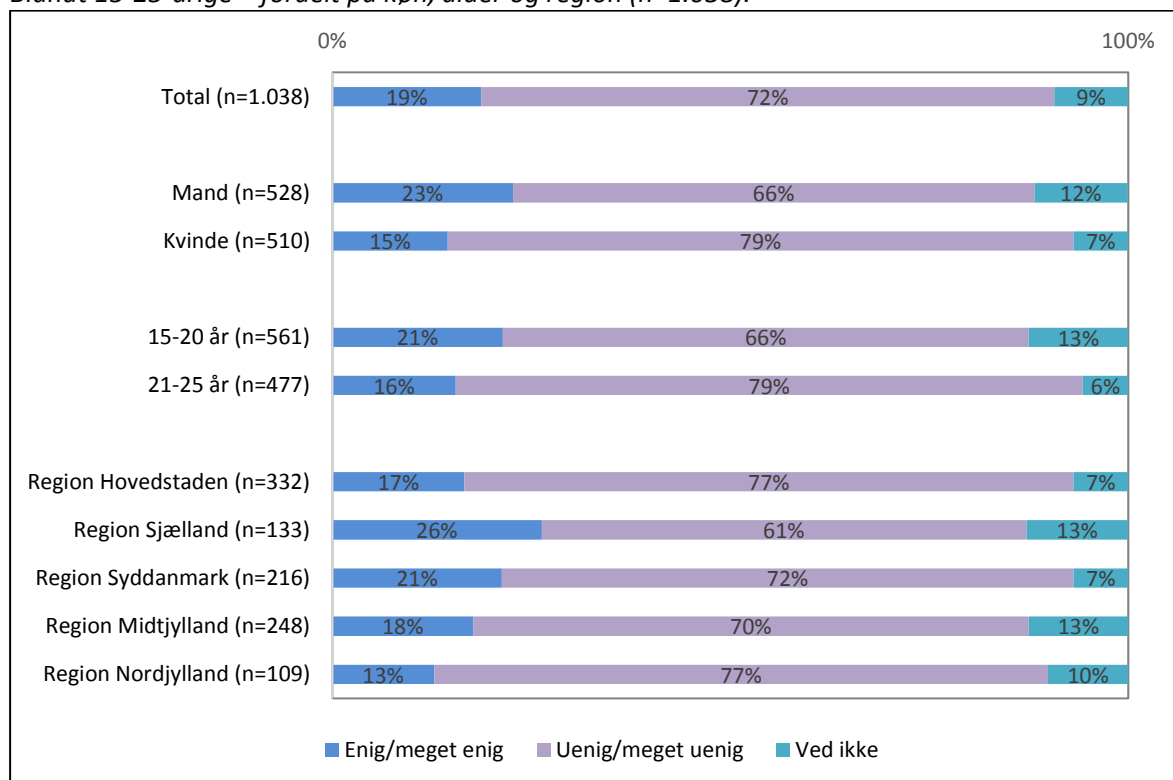
Figur 5.2. Andelen af unge, der er enige/meget enige i, at alkohol gør det lettere at være en del af fællesskabet til en fest – fordelt på alder* (n=1.038).

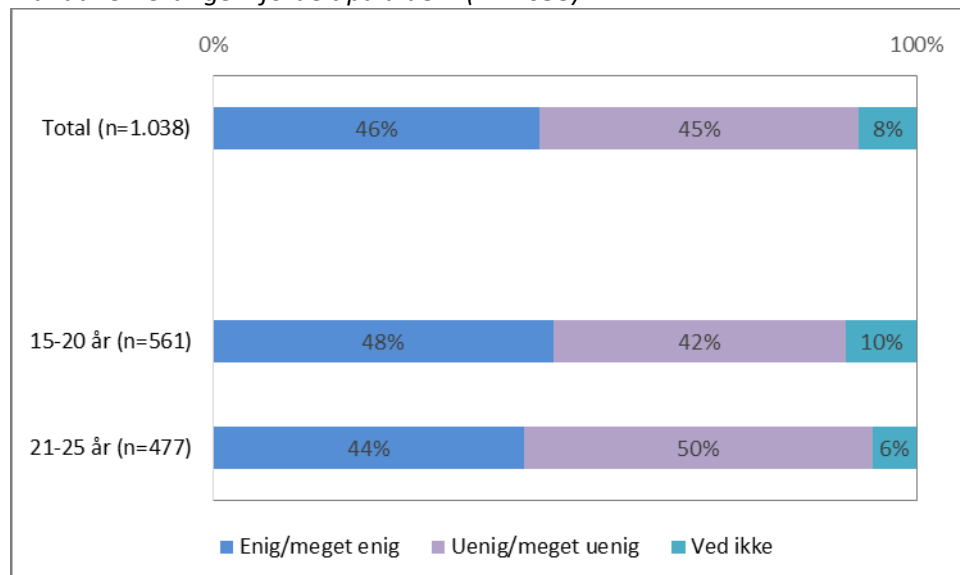
* Ingen signifikant forskel på køn og region.

Figur 5.3. Andelen af unge, der er enige/meget enige i, at det giver status at drikke alkohol blandt deres venner/veninder.

Blandt 15-25-årige – fordelt på køn, alder og region (n=1.038).

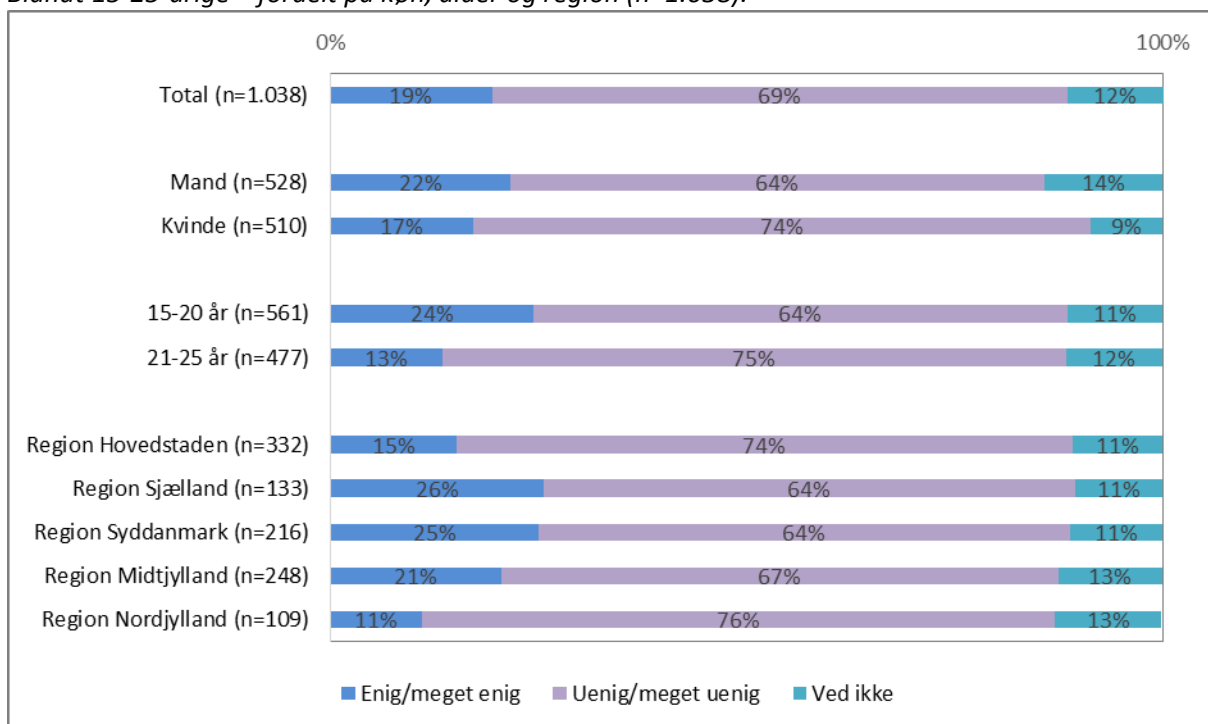

Figur 5.4. Andelen af unge, der er enige/meget enige i, at dem, der ikke drikker, ofte er lidt udenfor. Blandt 15-25-årige – fordelt på alder* (n=1.038).

* Ingen signifikant forskel på køn og region

Figur 5.5. Andelen af unge, der er enige/meget enige i, at det i deres omgangskreds er de mest populære, der drikker mest.
 Blandt 15-25-årige – fordelt på køn, alder og region (n=1.038).

6. Unges kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Tidligere danske undersøgelser viser:

I rapporten "Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014" fra 'Fuld af liv'-kampagnen fandt man, at 54 % af 15-64-årige mener, at alkohol øger risikoen for kræft (14).

En anden undersøgelse fra 2009 har fundet, at kun 6 % af danskerne ved, at et stort alkoholindtag øger risikoen for brystkræft. Det til trods for, at brystkræft er den kræftform blandt kvinder, som alkohol forårsager flest tilfælde af. Kun 20 % kender til sammenhængen mellem alkohol og kræft i mundhule, svælg og strube (16).

Unges kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

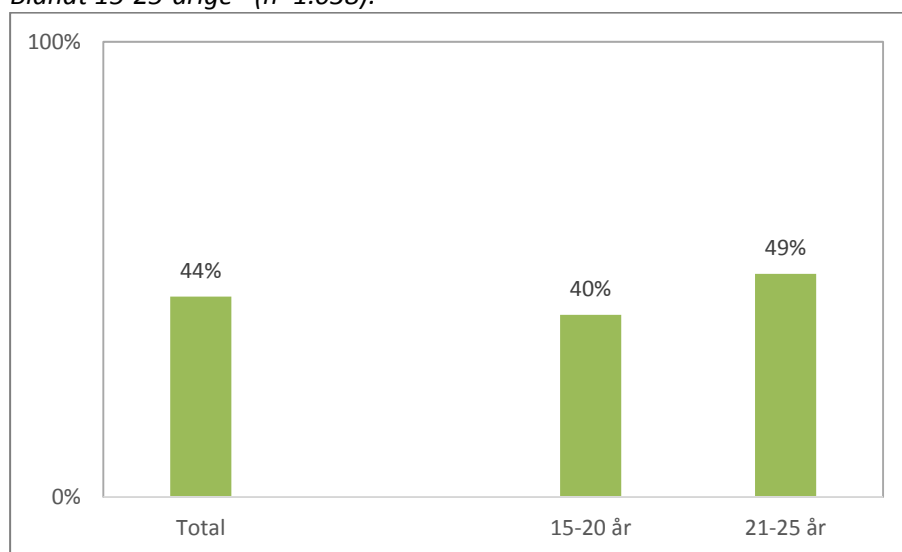
De 15-25-årige blev præsenteret for en liste med forskellige faktorer (fuldkorn, stress, alkohol, solarium mm.), hvoraf kun nogle øger risikoen for kræft og blev bedt om at angive, hvilke, de mente, øger risikoen for kræft. Grunden til, at der var oplyst så mange faktorer, var for at undgå at gøre spørgsmålet for ledende (som hvis vi blot havde spurgt "Mener du, at alkohol øger risikoen for kræft?").

Figur 6.1.

- 44 % af unge mellem 15 og 25 år mener, at alkohol kan øge risikoen for kræft. Lidt flere 21-25-årige (49 %) end 15-20-årige (40 %) er bekendt med denne risiko.

Unges kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Figur 6.1. Andelen af unge, der mener, at alkohol kan øge risikoen for kræft. Blandt 15-25-årige* (n=1.038).

* Ingen signifikant forskel på køn og region.

7. Metode

Denne rapport er baseret på data fra en undersøgelse blandt 1.038 unge i alderen 15-25 år fra Danmark. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion i perioden 29. september til 14. november 2014 og er nationalt repræsentativt på køn, alder og region. Dataindsamlingen er forgået ved hjælp af et webbaseret spørgeskema, og alle data om de 15-25-årige respondenter er selvrapporterede.

Denne rapport omhandler udelukkende unges alkoholvaner, selvom der under dataindsamlingen yderligere blev spurgt ind til respondenternes kendskab og holdninger til mediekampagnen ”Drik mindre – oplev mere”. Resultaterne vedr. mediekampagnen er afrapporteret i en intern rapport.

Repræsentativitet

Data er blevet indsamlet via kvoter, som er en sammensætning af data – f.eks. kvinder i alderen 15-20 år fra Region Hovedstaden – der svarer til den nationale sammensætning. Denne metode har sikret en national repræsentativ fordeling af respondenter i forhold til:

- Køn (mænd/kvinder)
- Alder (15-20 år og 21-25 år)
- Region

Nedenstående tabel viser antallet af respondenter i undersøgelsen fordelt på køn, alder og region.

Tabel 7.1.

		Region				
		Hovedstaden (n=332)	Sjælland (n=133)	Syddanmark (n=216)	Midtjylland (n=248)	Nordjylland (n=109)
Mænd (n=528)	15-20 år (n=286)	80	44	65	67	30
	21-25 år (n=242)	84	26	48	58	26
Kvinder (n=510)	15-20 år (n=275)	78	40	62	66	29
	21-25 år (n=235)	90	23	41	57	24

Kvoterne var baseret på oplysninger om sammensætningen af den danske befolkning fra Danmarks Statistik. Der er sikret en maksimal afvigelse på +/- 5 % i forhold til kvoterne fra Danmark Statistik.

Rekruttering af deltagere

Personer i alderen 15-25 år er blevet rekrutteret til undersøgelsen dels via Epinions Danmarkspanel, der består af 210.000 aktive panellister og dels via Epinions ”Sociale panel”, der primært eksisterer på Facebook. Det sociale panel er blevet inddraget for at nå ud til de grupper (af unge mænd), der var svære at nå via Danmarkspanelet.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet, der er brugt til undersøgelsen, er en videreudvikling af det spørgeskema, der blev brugt til 'Fuld af liv'-kampagnens første undersøgelse af unges alkoholvaner. Dette skema blev udviklet af 'Fuld af liv'-kampagnens evalueringsenhed primo 2014 – med inspiration fra Statens Institut for Folkesundhed (SIF), Projekt unge og alkohol (PUNA), Børnerådet og Kræftens Bekæmpelses barometerundersøgelse samt MULD-rapporter.

Svarprocent

Epinion har ikke tal på, hvor mange, der blev inviteret til undersøgelsen, men 2.821 unge påbegyndte undersøgelsen, hvoraf 930 afbrød undersøgelsen, inden den var afsluttet (se flowdiagram nedenfor). Derudover blev 675 frascreenet – enten fordi de ikke passede ind i undersøgelsens målgruppe eller fordi den kvote, de passede ind i, var fyldt op. I alt gennemførte 1.216 respondenter undersøgelsen. Herefter blev 178 kasseret – enten fordi de var gengangere fra en tidligere undersøgelse om alkoholvaner, som Epinion foretog for 'Fuld af liv'-kampagnen, eller fordi deres kvote var fyldt op, men ikke havde nået at lukke, før de var færdige med at udfylde skemaet. Derfor endte det endelige datasæt med at indeholde 1.038 respondenter – hvilket svarer til 37 % af dem, der påbegyndte undersøgelsen.

Tabel 7.2. Flowdiagram

	Antal personer (procent)	Frafald
Respondenter, der har påbegyndt spørgeskemaet	2.821	930 besvarede afbrød, før de havde besvaret hele spørgeskemaet, og 675 blev frascreenet fordi de ikke passede ind i målgruppen eller deres kvote var fyldt/lukket.
Respondenter, der har besvaret spørgeskemaet	1.216 (43 %)	178 blev ekskluderet (opfyldt kvote eller genganger)
Respondenter i datasæt, der er anvendt i denne rapport	1.038 (37 %)	

Metodiske overvejelser

Paneler, som det, der bruges af Epinion, består muligvis af en selekteret gruppe, idet man kan forestille sig, at det er en særlig "type" personer, der siger ja til at indgå i et panel, når de bliver inviteret. Til gengæld kan man ikke selv tilmelde sig Epinions paneler, hvilket gør problematikken lidt mindre. Webaserede undersøgelser bliver oftere og oftere anvendt til indsamling af data til befolkningsrepræsentative undersøgelser. Denne slags undersøgelser er nyere end postale og telefoniske undersøgelser og har visse fordele, men også nogle svagheder. En fordel ved

webundersøgelser er, at de både er billigere og hurtigere at gennemføre end postale undersøgelser og telefoninterviews. Dog bliver svarprocenten for webundersøgelser generelt lavere end for andre former for undersøgelser (17). Det gør det sværere at udelukke, at respondenter, der har valgt at deltage i en undersøgelse som denne, adskiller sig fra den generelle danske befolkning. Det kan f.eks. være tilfældet, at personer, der drikker meget, ikke har været så motiverede for at deltage i undersøgelsen. Samtidig kan det tænkes, at personer, som *slet ikke* drikker alkohol, heller ikke har haft den store interesse i at deltage. Uden at vi med sikkerhed kan vide det, kan det således være, at personer, der drikker særlig meget eller lidt, er underrepræsenteret i denne undersøgelse – men det kan i princippet også forholde sig omvendt. Vi har imidlertid ikke nogen oplysninger om de personer, der ikke har besvaret spørgeskemaet, og det er derfor ikke muligt, via en bortfaldsanalyse, at undersøge, hvad der kendetegner denne persongruppe. En dataindsamling via kvoter kan imidlertid sikre, at det ønskede antal besvarelser fra bestemte persongrupper (i forhold til køn, alder og region) kan opnås, hvilket gør bortfaldsproblematikken mindre alvorlig i denne undersøgelse, selvom den stadigvæk er eksisterende.

Selvrapporteringen skaber ydermere en vis usikkerhed ved data. Der kan være en tendens til, at folk svarer det, de tror, afsenderen gerne vil høre. Der kan således være tale om en underrapportering af unges alkoholvaner. Denne problemstilling er imidlertid ikke anderledes i denne undersøgelse end i andre spørgeskemaundersøgelser, hvor der spørges til alkoholvaner blandt unge. Anonymiteten ved spørgeskemaundersøgelser kan hjælpe til, at personer føler det nemmere at give reelle svar, sammenlignet med telefoniske interviews, hvor man i højere grad kan have en følelse af, at skulle stå til ansvar for ens besvarelse.

Statistiske analyser

I rapporten præsenteres signifikante forskelle i forhold til køn, alder og region. Signifikante forskelle belyses ved χ^2 -tests, hvor et signifikansniveau på 5 % er valgt. Alle analyser er fortaget i PASW Statistics 18 (SPSS Inc.).

Spørgsmål til undersøgelsen?

Spørgsmål til undersøgelsen, datagrundlag, metode mv. kan rettes til analyse- og evalueringskonsulent Anne Sofie Christensen (asc@cancer.dk) fra Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-kampagnes evalueringsenhed.

Litteratur

1. Schiøth C, Krarup AF, Behrens CL. *Unge alkoholvaner i Danmark 2014 - en kortlægning*. Kræftens Bekæmpelse. 2014.
2. Broholm K. *Alkohol og Helbred*. København: Sundhedsstyrelsen, 2008.
3. Eliassen M, Becker U, Gronbaek M, Juel K, Tolstrup JS. *Alcohol-attributable and alcohol-preventable mortality in Denmark: an analysis of which intake levels contribute most to alcohol's harmful and beneficial effects*. EurJEpidemiol. 2014;29(1):15-26.
4. WHO, Team MoSA. *Global Status Report on Alcohol and Health 2014*. Geneva, Switzerland: WHO; 2014.
5. WHO I. *Alcohol drinking (IARC monographs on the evaluation of the carcinogenic risks to humans)*. 1988;44.
6. Schutze M, Boeing H, Pischon T, Rehm J, Kehoe T, Gmel G, et al. *Alcohol attributable burden of incidence of cancer in eight European countries based on results from prospective cohort study*. BMJ. 2011;342:d1584.
7. Andersen A, Due P, Holstein BE, Iversen L. *Tracking Drinking Behaviour from Age 15-19 years*. Addiction (Abingdon, England). 2003(98):1505-11.
8. Bonomo Y. *Early onset of drinking increases alcohol use in adulthood*. EvidBasedMentHealth. 2005;8(4):98.
9. Pitkänen T, Lyyra A, Pulkkinen L. *Age of onset of drinking and the use of alcohol in adulthood: a follow-up study from age 8–42 for females and males*. Addiction (Abingdon, England). 2005;100.
10. Grant BF, Stinson FS, Harford TC. *Age at onset of alcohol use and DSM-IV alcohol abuse and dependence: a 12-year follow-up*. JSubstAbuse. 2001;13(4):493-504.
11. Hingson RW, Heeren T, Winter MR. *Age at drinking onset and alcohol dependence: age at onset, duration, and severity*. ArchPediatrAdolescMed. 2006;160(7):739-46.
12. Hibell B, Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, et al. *The 2011 ESPAD Report - Substance Use among Students in 36 European Countries*. 2012 Report No.
13. Sundhedsstyrelsen. *Den Nationale Sundhedsprofil 2013*. Sundhedsstyrelsen; 2014.
14. Mahler Sørensen ML, Sommer N, Christensen AS, Behrens CL. *Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014*. Kræftens Bekæmpelse. 2015.
15. Børnerådet. *350 unges forhold til alkohol*. Børnerådet; 2006.
16. Gundelach P, Järvinen M, Demant J, Østergaard J. *Unge, fester og alkohol*. København: Akademisk Forlag; 2006.
17. Dobrow MJ, Orchard MC, Golden B, Holowaty E, Paszat L, Brown AD, et al. *Response audit of an Internet survey of health care providers and administrators: implications for determination of response rates*. JMedInternetRes. 2008;10(4):e30.

I denne rapport belyses unges viden, holdninger og adfærd ift. alkohol i Danmark anno 2014. Rapporten er et supplement til den tidligere offentliggjorte rapport "Unge alkoholvaner i Danmark 2014 – en kortlægning". Rapporten er baseret på en webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 1.038 unge i alderen 15-25 år. Data er nationalt repræsentativt i forhold til køn, alder og region.

I rapporten kortlægges blandt andet 15-25 åriges:

- Binge-drinking
- Oplevet pres til at drikke
- Alkohols rolle ift. popularitet og fester

Rapporten er udarbejdet af evalueringenheden hos Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Alkoholkampagne 'Fuld af liv'.

Fuld af liv
Kræftens Bekæmpelse og
TrygFondens alkoholkampagne
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Tlf.: 35 25 75 00
www.fuldafliv.dk